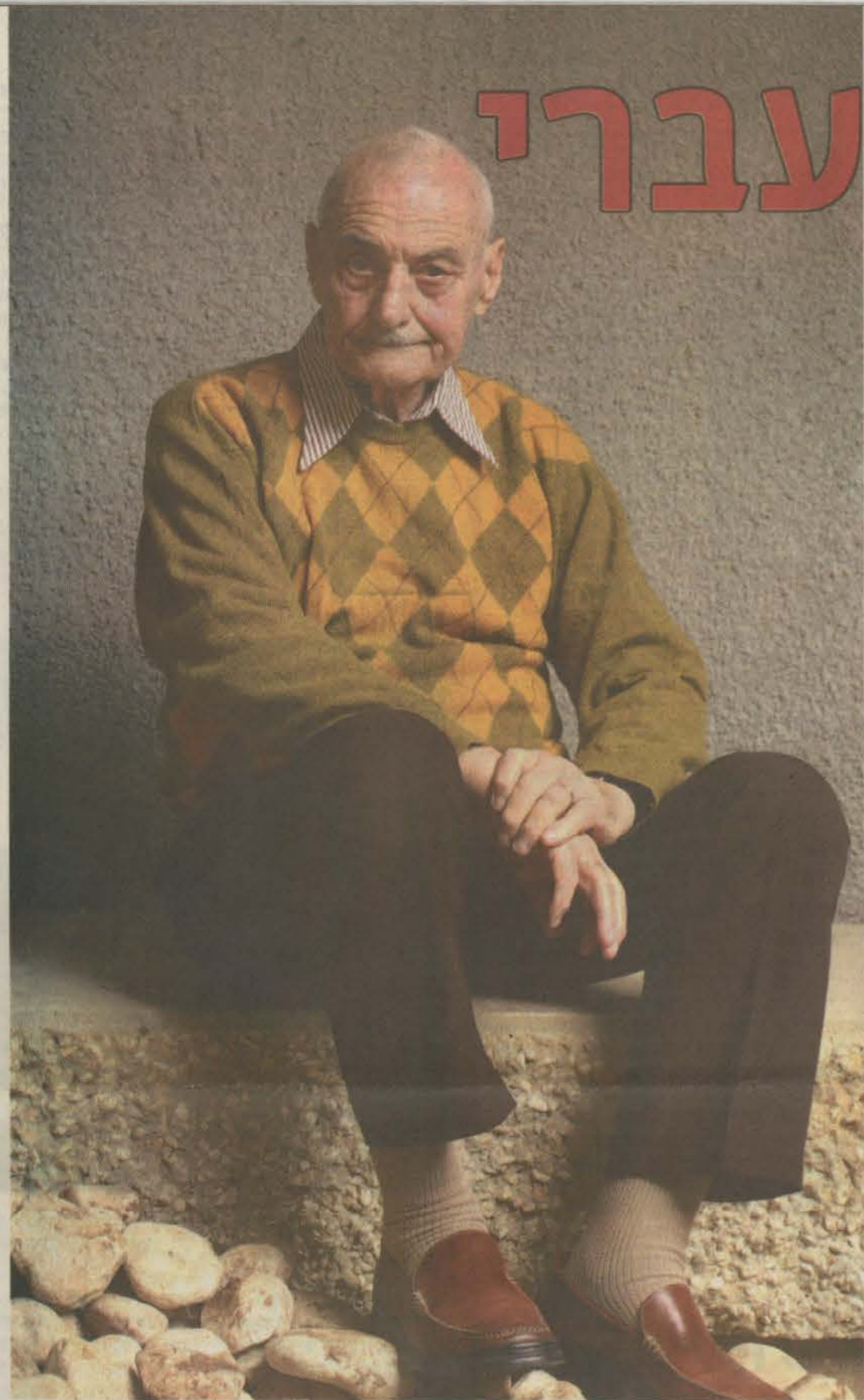

חייו של איש

עברי

תצלום: דודו בנר

אהרן אמיר. בראיון בדצמבר האחרון נשאל מה היה שם משפחתו לפני שעוברת לאמיר. "לא זוכר", ענה

■ מלא כוח, רוקם תוכניות לגיליונות הבאים של "קשת החדשה" - המשורר, המתרגם והעורך אהרן אמיר עבד ער ימיו האחרונים. עד מותו החזיק ברעיון הכנעני

שירי לב־ארי

א

ף על פי שהיה כבר בן 85 והתמרוך בד בשנה האחרונה עם מחלת הסי-רטן, מותו של אהרן אמיר הפתיע רבים. שכן, בכל החודשים האחרונים הוא נהג בפעולות ובמרץ הייחודיים לו: הקפיד להוציא לאור במועד את הגיליונות החדשים של כתב העת "קשת החדשה", לקבל למערכת ספרים ולקדוה כתבי יד, להתעדכן בנעשה בזירת הספרות, להשתתף בפסטיבלי שירה ובאירועי ספרות למיניהם, ואפילו לשבת בבית קפה עם חברים ולהזמין כוס בירה על הבוקר.

אמיר, משורר, מתרגם ועורך, ממיסדי טנר עת הכנענים, הלך לעולמו ביום חמישי בבית החולים אסף הרופא. הוא תרם את גופתו למדע, ועל כן לא תתקיים לווייה. הוא השאיר אחריו אשה, בסיון, ציידת ומשוררת, שאתה גידל את שני ילדיה (אחד מהם הלך לעולמו לפני כשנה), שלושה ילדים מנישואיו הראשונים - נדב, חירם ואבישג - ונכדים.

אמיר, בעל העברית המצוחצחת והמבטא הגרוני העמוק, לא אהב לדבר על המחלה שבה חלה, ובעצם לא אהב לדבר על עצמו בכלל. ביי נואר השנה התקיים אירוע חגיגי לציון יום הולדתו ה-85 בבית ביאליק בתל אביב. אמיר ישב והאזין לשבחים ולמחמאות שחלקו לו הדוברים בערב, ולבסוף, כשהגיע תורו לדבר, הביע הסי-טיגות מבורחת מחגיגות יובל למיניהן. "היה בו משהו מלא כח", אומרת יידידתו המ-

שורדת ש' שפרה. "היו לנו עוד תוכניות להוציא שתי חוברות של 'קשת', אחת בקרוב ואחת ביולי לרגל חגיגות 60 שנות מדינה".

שפרה הכירה את אמיר ב-57' בתיווכו של המשורר יונתן רטוש. "הבאתי לאהרן שני שירים שלי לחוברת 'קשת' הראשונה", היא מספרת. "לאורך השנים 'קשת' היתה לי בית. הוא נתן כמה למשוררים מתחילים וצעירים וגילה הרבה קולות חדשים. הוא היה קודם כל משורר. אהבתי מאוד את השירים המאוחרים שלו, הם פתוחים יותר, מלאים באירוניה עצמית חריפה - הוא לא חסך אירוניה מעצמו כשם שלא חסך אותה מוולתו.

"הוא היה אדם מורכב מאוד, בעל יושרה פנימית, אדם גאה בהיותו אדם. הוא שמר על קדיים אלגנטיים ביחסיו עם העולם. הוא היה איש בעל

עליזה ציגלר: "ראיתי אותו בימיו האחרונים רוכן על כתבי יד והגהות, זקוף, לבוש בחלוק שחור מזהב, צלול כבדולח, אצילי - הוא נראה לי כמו מלך קדמון, ולרגע השליתי את עצמי שהוא לא ימות"

סוד - לא חלק רבדים אינטימיים על עצמו, תמיד גילה טפח וכיסה טפחיים. בחברה שבה כולם עושים סטריפטיו כל הזמן, זה היה דבר נפלא".

המקום שבו צמחו גדולי הסופרים

אהרן אמיר נולד ב-1923 בליטא וגדל בתל אביב. הוא היה חבר במחתרת אצ"ל ולה"י ולמד ספרות וערבית באוניברסיטה העברית (מכאן העי רבית המשובחת בפיו, וגם מביקוריו בלבנון ובסוריה). הוא נמנה עם מקימייה של קבוצת הכנענים, ששמה הרשמי היה "הוועד לגיבוש הנוער העברי" והיו חברים בה המשורר רטוש, הסופר בנימין תמו, הפסל יצחק רנציג ואחרים.

הכנענים רגלו בהקמת אומה עברית חילונית, המנותקת מן היהדות ומחוייית הגולה ומחוברת לתרבות העברית הקדומה, לעמי האזור ולמרחב המודרני-כונני. "אני מגריר את עצמי איש עברי", אמר אמיר בראיון ל"הארץ" בדצמבר האחרון.

בין 1948 ל-1958 ערך אמיר את כתב העת "אלף" של התנועה הכנענית. ב-58' החל לערוך את כתב העת הספרותי "קשת", שיצא לאור ברי ציפות במשך 18 שנה והיה לבית גידול ליוצרים ובהם עמוס עוז, א"ב יהושע ויהושע קנז (אמיר נהג להזכיר כי גם ש"י עגנון ונסים אלוני כתבו ל"קשת"). פעילותו של כתב העת חודשה ב-2002 ומאו יוצא לאור "קשת החדשה" בקביעות ארבע פעמים בשנה - דבר לא שכיח בתחום כתבי העת הספרותיים בארץ.

המשך בעמ' 4

חייו של איש עברי

אהרן אמיר

המשך מעמ' 1

אמיר פירסם שורה של ספרי שירה ורומנים, ובהם טרילוגיית "נון", "ולא תחי למות ממשלה", "אוב", "הנבלים". לא פעם השתמש בשמות בדויים לספרים שכתב או תירגם, למשל יובב, ע' עוזרד ומיכאלה נדיבי. שמו של אמיר מוכר לרבים גם בזכות השורה משירו של מאיר אריאל, "קורא איים בודם" מאת ארנסט המינגווי, תירגם את זה יפה אהרן אמיר, ואמיר אמנם היה מתרגם פורה במיוחד. זה התחיל בשל צורך בפרנסה ונהפך למפעל חיים. הוא תירגם יותר מ-300 ספרים ובהם יצירות של צ'ארלס ריי קנס, ארנסט המינגווי, הרמן מלוויל, וינסטון צ'רצ'יל, ג'ון סטיינבק, ארגר אלן פו, אמיר לי ברונטה, וירג'ינה וולף, טוני מוריסון ואו

הנרי. ב-2003 זכה בפרס ישראל לספרות על מכלול תרגומיו לעברית.

השיחה האחרונה

למרות ההערכה שרחשו לו רבים, אמיר חש תמיד זרות בזירה הספרותית המקומית. אולי בשל המבטא הגרמני שלו ואולי בשל הרעיונות הכנעניים שעליהם לא ויתר מעולם. "משחד נעודי אני מרגיש שיש לי משהו מוזר", אמר בראיון לפני שלושה חודשים. "הייתי בכיתה שישית בגימנסיה הרצליה בתל אביב, שכולה היו ישראל העובדת, חר לצות כחולות. ידע מי שירע שאני בעצם אמור לשרת באצ"ל. אחר כך חבר ותיק נתן לי לקרוא משהו שבנימין תמוז העביר לו - זה היה המצע שכתב רטוש לתנועה לאומית עברית. הוררת לכך ביקרתי את תמוז עצמו,

וכעבור חודש את רטוש. בילינו ארבע שעות יחד באיזה חדר מואפל על גג ביתו של אותו חבר, ומאו אני שבוי לעניין הזה". קשה לקטלג את עמדותיו של אמיר בק

טגוריה של שמאל או ימין - הוא לא זה ולא זה. בתור כנעני, התנגד לכל מה שהריף ניהוח של יהדות ודגל במדינה עברית חילונית, ברוח התרבות העברית של ימי המקרא. ברצ

ש' שפרה: "הוא היה אדם מורכב מאוד, בעל יושרה פנימית, אדם גאה בהיותו אדם. תמיד גילה טפח וכיסה טפחיים. בחברה שבה כולם עושים סטריפטיז כל הזמן, זה היה דבר נפלא"

"עם כל האופי המהגרי שלה, ישראל עדיין נטועה בשפה שהיא השפה הקדומה של הארץ הזאת, ושבה נכתב התנ"ך, ובכוחו של התנ"ך כבשה עולמות שלמים", אמר אמיר לפני כשלושה חודשים

מבד נשאל מה היה שם משפחתו לפני שעייב דת לאמיר. "לא זוכר", ענה. "כל מה שנחוק פה זה מדינה חילונית", אמר באותו ראיון. "אני לא רוצה לראות את הארץ הזאת בלי הערבים, לא עולה על דעתי דבר כזה. אני חושב שהם יכולים להיות אלמנט בונה ומפרה בעבודה המשותפת הזאת. אנחנו מחמיצים את זה מפני שאנחנו מדברים יותר ויותר על מדינה יהודית ועל חברה ותרבות יהודית. "ישראל בתוקף מה שהיא, מבחינה אנושית, מרעית, טכנולוגית, אפילו הומניסטית, נמצאת בקטגוריה מיוחדת לעצמה באזור הזה. עם כל האופי המהגרי שלה, היא עדיין נטועה בשפה שהיא השפה הקדומה של הארץ הזאת, ושבה נכתב התנ"ך, ובכוחו של התנ"ך כבשה עולמות שלמים. ישראל בהחלט מעוררת להיות נושאת דגל הקידמה והפיתוח והלאומיות האמיתית - לא הלאומיות הדתית".

"אהרן היה עורך גדול, במסורת העורכים הגדולים שאינם כבר, לא פחות משהיה מתרגם ומשורר", אמר העורכת הספרותית עליזה ציגלר, חברת מערכת "קשת". "דאיתי אותו בימיו האחרונים רוכן על כתבי יד והגהות לחוברת האחרונה של קשת, זקוף, לבוש בהלוק שחור מוזהב, צלול כברזל, אצילי - הוא נראה לי כמו מלך קדמון, ולדגע השליתי את עצמי שהוא לא ימות. "אבל הוא מת, ואני חושבת שהוא חי עם נפלאים של יצירה נובעת ושופעת, ושחיוניות עצומה, וזכה לחגוג את יום הולדתו ה-85 ברוב עם. בימים האחרונים שלפני מותו ביקר אצלו דרור אידר, אחר מבני טיפוד חיו הדבים. דרור בא אליו עם מצלמה ותיעד אותו במה שהיה ברור לשניהם שזו השיחה האחרונה. זה מסמך מרתק ומצמרד ואני מקווה שאחד מערוצי השידור יסכים לשרד את הסרט הזה".